

IN MEMORIAM

Проф. др Душан Дрљача (1931–2022)

У Београду је 11. јануара прошле године после кратке болести у деведесет првој години преминуо проф. др Душан Дрљача, етнолог, научни саветник Етнографског института САНУ и редовни професор Филозофског факултета у Бањалуци у пензији.

Душан Дрљача рођен је 19. јуна 1931. године у Бихаћу. Гимназију и студије етнологије завршио је у Београду, где је дипломирао 1953. године на Филозофском факултету. Од 1955. до 1960. године радио је као кустос Земаљског музеја у Сарајеву, а преостале радне године, до пензионисања 1998. године провео је у Етнографском институту САНУ, где је стекао сва научна звања. Период од 1959. до 1961. године провео је на специјалистичким студијама етнологије на Универзитету у Вроцлаву, као стипендиста пољске владе. Године 1984. је докторирао са темом *Колонизација и животи Пољака у југословенским земљама*. Током 1985. боравио је у Сједињеним Америчким Државама. Од 1994. до 2003. предавао је етнологију студентима на Филозофском факултету у Бањалуци. Држао је и предавања по позиву на универзитетима у Љубљани, Познању, Лођу, Кракову, Вроцлову. Захваљујући усавршавањима у иностранству, предавачким активностима, учешћу на већем броју европских конгреса и чланству у европским етнолошким асоцијацијама, Душан Дрљача је стекао значајну међународну репутацију и био активан учесник у међународној научној сарадњи.

Обиман и значајан опус научног рада Душана Дрљаче у највећој мери је везан за истраживања у оквиру пројеката Етнографског института САНУ. Током своје научне каријере био је сарадник, а затим и руководилац низа пројеката Етнографског института САНУ. Проблематика којом се бавио се може врло широко одредити, као истраживање културних и друштвених процеса међу становништвом Србије, а такође и међу Србима у суседним земљама и исељеништву. Кључну тему у његовом научном раду представљају истраживања етницитета, односно етничког идентитета, миграција и различитих аспеката-

та међуетничких односа, посебно везаних за етничке и националне мањине, како оне у Србији (Словаци, Русине, Пољаци) тако и за Србе као националну мањину или исељенике у другим земљама. Крајем седамдесетих и почетком осамдесетих година прошлог века, био је, са Слободаном Зечевићем, покретач и реализатор пројекта проучавања етницитета управо ових група у Етнографском институту САНУ. Руководио је овим пројектом дало је низ значајних резултата и довело до формирања тима стручњака са којима је заједно пратио савремене научне токове у тим областима. Може се слободно рећи да је Душан Дрљача заслужан што су те истраживачке теме константно присутне у истраживањима у Етнографском институту САНУ већ више од четрдесет година.

У научном раду проф. др Душана Дрљаче издвајају се и друге веће тематске целине, попут истраживања културних промена, нарочито оних под утицајем индустријализације и модернизације (посебно на подручју Ђердапа), затим, народне архитектуре, музеологије, етно-паркова и музеја на отвореном, али и брачних и породичних односа, а посебно етнички мешовитих бракова. Његов укупни научно-истраживачки рад заснива се на богатом теренском искуству у многим крајевима, пре свега Србије и Босне, а такође и САД и Мађарске.

Поред осталог, проф. др Душан Дрљача је дао значајан допринос музеологији. Уз то што је каријеру започео у музеолошкој струци, посебно се издваја његов пионирски рад у проучавању, концепирању и промовисању етно-паркова, односно музеја на отвореном. Био је међу оснивачима данашњег Музеја на отвореном Старо село – Сирогојно. У свом стручном деловању увек се залагао да музејску праксу и поимање музеја осавремени инвентивним подстицајима.

Истакнуту област рада Душана Дрљаче представља етнологски филм, било да се њиме бавио из угла критичара било из угла аутора, сценаристе, односно стручног сарадника. Сматрајући да је визуелна етнологија значајна област истраживачког рада, ангажовао се у промовисању етнологског филма са великим ентузијазмом.

Душан Дрљача је успешно обављао послове везане за стручни и консултативни рад у оквиру различитих научних комисија, одбора и редакција. Између осталог, био је дугогодишњи члан међународне редакције ДЕМОС, секретар Међуакадемијског одбора САНУ за историју и колонизацију, члан Комисије за проучавање села САНУ. Од 1965. до 1976. године уређивао је *Билтен Етнологског друштва Југо-славије*.

У библиографији проф. др Душана Дрљаче, која садржи око две стотине библиографских јединица, објављених у земљи и иностранству на српском, немачком, пољском, енглеском, руском, словачком, словеначком и другим језицима, истичу се монографија о Пољацима у Југославији, настала на основу доктората, као и збирка етнолошких студија објављена у Пољској, и монографија посвећена Русинима, на русинском језику. Библиографија његових радова од 1957. до 2007. године објављена је у *Гласнику Етнографској институцији САНУ* (2007, свеска 2).

У оквиру издаваштва Етнографског института 1992. године покренуо је и уређивао едицију *Животопис*, која представља јединствено штиво из области животних прича, првенствено наших исељеника и припадника мањине у суседним земљама.

Уз то, морају се поменути и његове везе са Пољском, у којој се усавршавао у младости, а из које потиче и његова супруга Хана, са којом је шест деценија провео у складном браку. Као одличан познавалац пољске културе и језика, био је и преводилац и градитељ научних и културних веза са овом земљом. За тај рад је више пута одликован високим признањима Републике Пољске – године 1966. и године 1985. за делатност на културном пољу и неговању културних веза, а 2021, поводом деведесетог рођендана, и почасним одликовањем *Bene Merito* за јачање позиције Пољске на међународној сцени и златном медаљом *Заслуге за културу Gloria Artis*.

Године 2011. био је добитник награде за укупну делатност и допринос етнолошким и антрополошким истраживањима коју додељује Етнографски институт САНУ. Године 2013, Етнографски музеј у Београду доделио му је награду *Боривоје Дробњаковић* за животно дело.

Својим дугогодишњим преданим научним радом проф. др Душан Дрљача је оставио значајан траг у српској етнологији. Они који су га познавали памтиће га као човека ведрога духа, добронамерног колегу који је увек спреман да подели своја знања и искуства, да поставља везе међу људима и да отвара врата млађима за њихов развој и рад. Његове идеје, савети и сазнања памтиће се међу колегама и биће подстицаји за будуће научне подухвате.

Мирослава Лукић Крстановић
Мирјана Павловић
Младена Прелић